andere Lid-Staat, voor de toepassing van die wettelijke regeling in rekening worden gebracht.

Lecourt Mertens de Wilmars Kutscher

Donner Trabucchi Monaco Pescatore

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op zevenentwintig oktober negentienhonderdeenenzeventig.

De President De Griffier

R. Lecourt A. Van Houtte

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 5 OKTOBER 1971 [1]

Mijnheer de President,

mijne heren Rechters,

De Arbeidsrechtbank te Tongeren heeft in het kader van een aldaar aanhangig geding het Hof van Justitie om uitlegging van 's Raads verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB nr. 30 van 16 december 1958, blz. 561) verzocht.

Verzoeker in het hoofdgeding, een Belgisch onderdaan, die thans zijn woonplaats in België heeft, was in het tijdvak van 16 oktober 1967 tot en met 31 december 1969 als landarbeider in Frankrijk werkzaam; als zodanig was hij aldaar tegen ziekte en invaliditeit verzekerd bij de Mutualité sociale agricole de la Somme. Op 1 januari 1970 werd hij „helper" in het landbouwbedrijf van zijn vader en als zodanig is hij bij verweerder in het hoofdgeding verzekerd. Hij heeft regelmatig de verschuldigde bijdrage betaald. In januari 1970 werd zijn echtgenote voor een bevalling opgenomen in een Belgische kliniek. De verplegingskosten dienen hem zijn inziens door de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten te Brussel, waar hij verzekerd was, te worden vergoed. De Landsbond wil hiervan echter niet weten omdat ingevolge de in casu geldende voorschriften — die van het Koninklijk Besluit van 30 juli 1964 („houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de zelfstandigen wordt verruimd") — bij het intreden van het risico een wachttijd van 6 maanden moet zijn vervuld, hetgeen ten aanzien van verzoeker niet het geval is.

De heer Janssen nam hiermee geen genoegen en wendde zich tot de Arbeidsrechtbank te Tongeren. Ten processe heeft hij vooral betoogd, dat volgens 's Raads verordening nr. 3 inzake de

1 — Vertaald uit het Duits.

sociale zekerheid van migrerende werknemers de door hem in Frankrijk vervulde verzekeringstijdvakken in aanmerking dienen te worden genomen. En dan zou zijn voldaan aan de in het Belgische recht gestelde voorwaarde, dat zekere wachttijd moet zijn vervuld. Omdat aldus ten processe een vraag van Europees recht aan de orde kwam, heeft de Arbeidsrechtbank bij vonnis van 30 april 1971 het geding geschorst en het Hof om een prejudiciële beslissing verzocht „betreffende de uitlegging der woorden ‚en gelijkgestelden' aangewend in de verordeningen nrs. 3 en 4 EEG en meer bepaald over de vraag of helpers in de zin van de Belgische sociale wetgeving, aanzien als zelfstandigen, vallen onder toepassing van bedoelde verordeningen als zijnde gelijkgesteld met werknemers".

Ter beantwoording van deze vraag, waaromtrent alleen verzoeker in het hoofdgeding en de Commissie van de Europese Gemeenschappen zich hebben uitgelaten, dient over het Belgische recht vooraf het volgende te worden opgemerkt.

De ziekte- en invaliditeitsverzekering is in België geregeld bij een wet van 9 augustus 1963. Ingevolge artikel 22 van deze wet kan haar toepassing bij Koninklijk Besluit geheel of ten dele worden verruimd tot zelfstandigen en helpers. Dit is geschied in voormeld Koninklijk Besluit van 30 juli 1964, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 29 juni 1970. Volgens artikel 6 van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen wordt onder helper verstaan ieder persoon die in België gewoonlijk gedurende minstens achttien dagen per jaar een zelfstandige in de uitoefening van zijn beroep bijstaat of vervangt, zonder tegenover hem door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden. Zulke „helpers" worden dus als zelfstandigen beschouwd.

Anderzijds wordt in artikel 16 van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid der migrerende werknemers, waaraan men zich ten deze volgens verzoeker in het hoofdgeding heeft te houden, in het hoofdstuk „Ziekte; moederschap" bepaald:

> „Wanneer een werknemer of een daarmede gelijkgestelde achtereenvolgens of afwisselend aan de wettelijke regeling van twee of meer Lid-Staten onderworpen is geweest, worden met het oog op het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op uitkeringen of verstrekkingen de tijdvakken van verzekeringen of daarmede gelijkgestelde tijdvakken, vervuld krachtens de regeling van elk der Lid-Staten, voor zover zij niet samenvallen, samengeteld".

Aangezien de heer Janssen niet als werknemer stricto sensu is te beschouwen, gaat het er derhalve — naar de verwijzende rechter terecht overwoog — om wat onder „gelijkgestelden" in de zin van verordening nr. 3 te verstaan.

Dit begrip („gelijkgestelden") wordt in de communautaire voorschriften nergens omschreven. Wel nam het Hof ten deze — en wat de personele werkingssfeer van verordening nr. 3 betreft — reeds twee prejudiciële beslissingen. Wij willen deze beslissingen thans releveren en er ons voor de oplossing van het thans gerezen probleem op baseren.

In de zaak 75-63 (Jurisprudentie, Deel X, blz. 384) is overwogen dat de betekenis van de term „werknemer of een daarmee gelijkgestelde", voor wat de sociale verzekering betreft, aan de verdragsbepalingen moet worden ontleend. De term „werknemer of een daarmee gelijkgestelde" omvat volgens dit arrest „al diegenen ... die onder welke benaming ook, als zodanig onder de onderscheiden nationale stelsels van sociale verzekering vallen". Of van gelijkstelling sprake is, wordt derhalve niet naar het nationale arbeidsrecht, doch naar het nationale recht inzake de sociale verzekering bepaald.

In dezelfde lijn ligt het arrest in de zaak 19-68 (Jurisprudentie, Deel XIV, blz. 667 e.v.). Volgens dit arrest wordt „het toepassingsgebied ratione materiae ... van verordening nr. 3 ... in hoofdzaak be-

paald in overeenstemming met dat der nationale in de geciteerde bepalingen aangeduide wetgevingen op het stuk van sociale zekerheid". Voorts wordt overwogen, dat aan de bepaling een ruime opvatting van de kring der rechthebbenden ten grondslag ligt, daar zij de verordening doet werken niet alleen ten aanzien van de werknemers in de eigenlijke zin van het woord, doch ook van al degenen die met werknemers gelijk worden gesteld. De mate waarin deze gelijkstelling plaatsvindt, kan slechts nader worden bepaald aan de hand van de nationale wetgevingen waarnaar in de verordening wordt verwezen. Van zodanige gelijkstelling is sprake „telkens wanneer de bepalingen van een algemeen stelsel van sociale zekerheid krachtens een nationale wet worden uitgebreid tot een andere categorie van personen dan de in verordening nr. 3 bedoelde werknemers".

Nu heeft het er de schijn van, dat dit laatste opgaat voor het Belgische recht betreffende de landbouw-„helpers" — voor zover tot nu toe geciteerd —. De Commissie heeft er echter terecht op gewezen, dat deze prima vista verkregen indruk bij nader inzien onjuist blijkt. Weliswaar sluit de term „gelijkstelling", naar door de Commissie overtuigend werd aangetoond, niet uit dat aan de uitbreiding van een algemeen stelsel van sociale zekerheid bepaalde bijzondere voorwaarden worden verbonden. Er mag echter, gezien de woordbetekenis van de term en het stelsel van verordening nr. 3, geen sprake zijn van voorwaarden krachtens welke er voor bepaalde categorieën van personen, die geen werknemers stricto sensu zijn, in feite een afzonderlijk, specifiek en mitsdien autonome regeling geldt. Dit nu moet naar Belgisch recht voor de zelfstandigen en helpers worden aangenomen. Veelzeggend is reeds, dat volgens artikel 18, paragraaf 3, van het reeds genoemde Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967 de uitkeringen voor zelfstandigen en helpers „in het raam" van de wet van 9 augustus 1963 — en niet bij wege van eenvoudige uitbreiding — moesten worden geregeld. Nog belangrijker is, dat bij nader toezien in bedoeld Koninklijk Besluit van 29 juni 1970 het uitgebreide toepassingsgebied van het algemene stelsel nauwkeurig blijkt te zijn omschreven. Uit dit algemene stelsel worden namelijk slechts bepaalde uitkeringen overgenomen, te weten die wegens zware ziekte-risico's (de Commissie heeft dit op bladzijde 13 van haar schriftuur gedetailleerd uiteengezet). Ten slotte blijkt uit de voorgeschiedenis en het systeem van het Koninklijk Besluit van 27 juli 1967 houdende inrichting van het Sociaal statuut der zelfstandigen [1] duidelijk, dat hier een gesloten, uniforme bijzondere regeling voor genoemde categorieën van personen is gegeven, en wel door eenmaking van het toepassingsgebied der drie sectoren (familiale uitkeringen, rust- en overlevingspensioen, ziekte en invaliditeit), eenmaking van de voorwaarden voor verzekering en betaling van de verzekeringsbijdragen en het eenvormig maken van de structuur (schepping van een Rijksdienst voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen). Van een gelijkstelling met werknemers in de zin van artikel 16 van verordening nr. 3 mag derhalve, naar het mij voorkomt, niet worden gesproken, wanneer men de term niet ook wil toepassen op gevallen waarin er bijzondere autonome regelingen voor bepaalde categorieën van personen zijn gegeven.

Dat deze beoordeling juist is, blijkt trouwens ook uit verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 (PB nr. L 149, blz. 2 v.v.) betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen. In artikel 1, letter a, dezer verordening, die in de plaats zal treden voor verordening nr. 3, wordt de term „werknemer" als volgt gedefinieerd:

„ieder die verplicht of vrijwillig voortgezet verzekerd is tegen een of meer gebeurtenissen, behorende tot de tak-

1 — Vgl. Verslag aan de koning, B. Stbl. 1967, 8071.

ken van een stelsel van sociale zekerheid dat op loontrekkenden van toepassing is, met uitzondering van de in bijlage V opgenomen beperkingen".

Zulk een beperking wordt onder meer aangebracht voor België: „Artikel 1, sub a), i), van de verordening is niet van toepassing op onafhankelijke werknemers en andere personen die gezondheidszorg ontvangen krachtens de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een stelsel van verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, zolang zij ten aanzien van deze zorg *niet dezelfde bescherming* genieten als de loontrekkenden". Slechts zo kan, naar de Commissie heeft betoogd, het paradoxale resultaat worden vermeden, dat zelfstandigen in de zin van het Belgische recht bij verblijf of vestiging in het buitenland een verdergaande bescherming zouden genieten dan in België zelf.

Met de Commissie ben ik derhalve van mening, dat steekhoudende argumenten voor het afwijkend standpunt van verzoeker in het hoofdgeding aan de communautaire voorschriften niet kunnen worden ontleend, zodat ik de door de Arbeidsrechtbank te Tongeren gestelde vraag als volgt zou willen zien beantwoord:

Personen zoals de helpers in de zin van het Belgische recht, tot wie naar nationaal recht een voor de werknemers met het oog op een of meer risico's geschapen algemeen stelsel van sociale zekerheid is uitgebreid, kunnen niet als gelijkgestelden in de zin van verordening nr. 3 worden beschouwd, wanneer de uitbreiding niet alle risico's omvat, dat wil zeggen wanneer men in feite een bijzondere autonome regeling tot stand heeft willen brengen.